

گفت و گو با

سیدکمال سیدعلی، مدیر عامل
صندوق ضمانت صادرات ایرانآزادسازی نرخ ارز؛
باید ملایم حرکت کنیم

● محبوبه فکوری

چه به دلیل ارزانی نرخ ارز، واردات ارزان تمام می‌شود و باید از طریق نرخ ارز، کنترل واردات را صورت داد.

■ یعنی چه نرخی باید باشد؟ آیا نرخ ارز باید به نرخ‌های هر روز در بازار اعمال می‌شود، نزدیک شود؟

اعتقاد ندارم که به یک‌باره نرخ ارز به ۱۵۰۰ تومان برسد. نرخ ارز باید به صورت ملایم به سمت واقعی شدن پیش رود. بنابراین اگر اتفاق افتاد، به مرور کشور آماده می‌شود نرخ ارز تعادلی را تجربه کند.

■ یکی از موضوعاتی که هم‌اکنون مطرح است، بحث تغییر ذخایر ارزی ایران از یورو به دلار است. هنوز یک سال از تغییر ذخایر ارزی ایران از دلار به یورو نگذشته که این تصمیم اتخاذ شده است. رویکرد شما چیست؟

اعتقاد من این است که به محض رخ دادن یک اتفاق پولی و مالی در دنیا یا بروز نوساناتی روی نرخ نوع خاصی از ارز، نباید تصمیم گرفت که ذخایر ارزی کشور را تغییر داد، این امر به هیچ وجه منطقی و صحیح نیست. در واقع تصمیم‌گیری با عجله راجع به تغییر ذخایر ارزی کشور نمی‌تواند راهگشا باشد و نباید هم در شرایط فعلی صورت گیرد؛ چرا که در مسائل مربوط به ذخایر ارزی کشور باید به نکات مختلفی توجه شود که در اتخاذ هر گونه تصمیمی مورد توجه قرار گیرد. از جمله نکاتی که در رابطه با تغییر ذخایر ارزی کشور باید مورد توجه قرار گیرد، این است که این ذخایر باید به گونه‌ای تغییر یابد که امنیت را برای اقتصاد به ارمغان آورد. این ذخایر می‌تواند طلا، یورو و یا دلار باشد. از سوی دیگر، نقدینگی این ذخایر نیز باید مورد توجه قرار گیرد؛ به این معنا که ترکیب این ذخایر باید به گونه‌ای تعیین شود که براهتی به سایر دارایی‌ها تبدیل شوند. یعنی اگر بخش اعظم ذخایر کشور به یک ارز خاص تبدیل می‌شود، این ارز نباید سریعاً آسیب ببیند و قابلیت تبدیل سریع به

عکس: سعید غامری

و ۸۰۰ تومانی داشته‌ایم، حالا نرخ ارز ۱۰۰۰ تومان است. ما تمامی نرخ‌های ارز را به یک نرخ تبدیل کرده‌ایم که شناور و یکسان‌سازی شده است. اگر بخواهیم ارز را از کسی بیشتر بخریم، یعنی سوبسید داده‌ایم و این باید در بودجه دولت دیده شود، ولی این کار را نباید انجام داد. اگر بخواهیم برای واردات برخی اجناس لوکس تصمیم‌گیری کنیم که قیمت ارز گران‌تر تعیین شود، این هم غلط است و یکسان‌سازی نرخ ارز زیر سؤال می‌رود. به طور قطع، دستاورد یکسان‌سازی نرخ ارز برای کشور آن قدر خوب و بالا بوده است که به این راحتی نباید به چند نرخ برگردیم. بنابراین ارز حاصل از صادرات یا ارز حاصل از خرید کالاهای لوکس اگر بخواهد گران‌تر شود، کاری غلط را صورت داده‌ایم.

■ همواره یکی از گلایه‌های صادرکنندگان تثبیت نرخ ارز بوده است؟

به صادرکنندگان حق می‌دهم. من به صادرکنندگان در مورد پایین بودن نرخ ارز و تثبیت آن با توجه به مقایسه با سال‌های جاری این حق را می‌دهم، ولی هنوز بازارهای صادراتی ما بخصوص در مورد محصولات کشاورزی و پتروشیمی اهداف خود را در حد مطلوبی پیش نبرده‌اند، اما فرش و بسیاری از کالاها یا اجناس وارداتی به دلیل تورم بالا، آسیب می‌بینند. از سوی دیگر بسیاری از کالاهای صنعتی، نظیر کفش، قابل رقابت نیستند و نرخ ارز سبب می‌شود واردات آنها بیشتر شود. نگاه من در مورد نرخ ارز، صرفاً از بعد صادرات نیست؛ اگر

می‌گوید آزادسازی نرخ ارز باید بتدریج و ملایم انجام شود و تصمیم‌گیری عجولانه در مورد تغییر در ذخایر ارزی کشور از یورو به دلار غلط است و نباید بدون ملاحظه تعهدات واردات و عواملی نظیر، امنیت، نقدینگی و سودآوری بیشتر، تصمیم گرفت. سید کمال سیدعلی، رئیس صندوق ضمانت صادرات ایران در گفت‌وگو با بازار بین‌الملل خبر می‌دهد طبق اطلاعاتی که از جلسات کمیته کارشناسی تغییر نرخ ارز بیرون آمده، ظاهراً این پیشنهاد مطرح است که نرخ ارز برای صادرکنندگان، متفاوت از نرخ ارز تثبیت‌شده کشور باشد. او که نماینده وزیر بازرگانی در اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران هم است، می‌گوید این یک سیاست غلط است. چرا؟ این گفت‌وگو را بخوانید:

■ یکی از مباحثی که همواره مورد توجه صادرکنندگان قرار می‌گیرد و به عنوان گلایه نیز بارها و بارها به دولت گفته شده است، تغییر در نرخ پایه ارز است. از دیدگاه شما این تغییر در نرخ پایه ارز در شرایط فعلی کشور چقدر ضروری است؟

طبق اطلاعاتی که از جلسات کمیته کارشناسی تغییر نرخ ارز بیرون آمده، ظاهراً این پیشنهاد مطرح است که نرخ ارز برای صادرکنندگان، متفاوت از نرخ ارز تثبیت شده کشور باشد. این یک سیاست غلط است. ما سال‌های سال زحمت کشیده‌ایم که ارز حاصل از یکسان‌سازی نرخ ارز را در کشور پیاده‌سازی کنیم. یعنی نرخ برای ارز تعیین کنیم که تک‌نرخ باشد؛ چرا که در مقطعی از زمان، ارز ۴۰۰ تومانی و ۱۴۰ تومانی و ۲۴۰ تومانی و ۳۰۰ تومانی و ۴۶۰ تومانی

سایر ارزها را از دست بدهد، بنابراین نقدینگی ارزهای موجود در سبد ارزی کشور نیز عامل مؤثری در حفظ ذخایر ارزی کشور به شمار می‌رود. موضوع دیگری که باید در ترکیب ذخایر ارزی کشور مورد توجه قرار گیرد، میزان وارداتی است که از طریق این ارز به کشور وارد می‌شود. یعنی اگر واردات در حوزه کشورهای بی صورت می‌گیرد که تبادلات خود را با یورو انجام می‌دهند، نباید ذخایر یورویی کشور را به دلار تبدیل کنیم و دوباره مجبور باشیم این دلار را برای خرید کالا و انجام واردات به یورو تبدیل کنیم. مطلب دیگر در اعمال سیاست‌ها برای تغییر در نرخ ارز، تعهدات ایران به خارج از کشور است. اینکه تعهدات ایران به دنیا بر اساس چه ارزی است، فاکتور مهمی در تغییر یک ارز به ارز دیگر به شمار می‌رود؛ چرا که اگر بخواهیم این تعهدات را بپردازیم، نیاز نباشد که تبدیل ارز صورت گیرد. مجموعه این عوامل، در تغییر ذخایر ارزی کشور بسیار مؤثر و حائز اهمیت است.

■ بنابراین مدیریت ذخایر ارزی باید چگونه صورت گیرد؟

مدیریت ذخایر ارزی با توجه به تناسب و درصدی که این ذخایر در سبد ارزی کشور وجود دارد، صورت می‌گیرد. به این ترتیب که اگر قرار باشد امروز بگوییم تمامی ارزهای خود را به دلار تبدیل می‌کنیم و فردا این دلار ضعیف شود، ضرر کرده‌ایم، به طور قطع تصمیم‌گیری مطلوبی صورت نداده‌ایم. در هر گونه تغییر در ترکیب ذخایر ارزی کشور به طور قطع باید همه جوانب کار را سنجید و بعد عمل کرد. البته باید به این نکته توجه کرد که کسی نمی‌تواند پیش‌بینی کند فردا چه اتفاقی برای نرخ ارزهای موجود در سبد ارزی کشور رخ می‌دهد، اما باید احتیاط کرد و سنسجیده عمل نکرد.

■ یکی از چالش‌هایی که همواره بانک مرکزی بر سر ترکیب ذخایر ارزی با آن مواجه بوده است، این است که وقتی اتفاقی در خصوص ارزش ارزها رخ می‌دهد، مسئولان می‌گویند که چقدر از تغییر ترکیب ذخایر ارزی سود و یا برعکس زیان کرده‌اند. آیا این برخورد با تغییر در نرخ ارز در بازارهای جهانی منطقی است؟

این غلط‌ترین روش برخورد با تغییر در ترکیب ذخایر ارزی است، زیرا پیش‌بینی ممکن نیست. در این میان، کشورها همواره از یک سبد ارزی استفاده می‌کنند و در آن، درصدی از ذخایر را به دلار، درصدی را به یورو، درصدی را به طلا، درصدی را به پوند، درصدی را به ین و درصدی را به سایر ارزها نگاه می‌دارند. هر گونه تغییر در سبد ارزی کشور بستگی به مدیریت ذخایر از سوی بانک مرکزی دارد و یک سیاست‌گذاری بلندمدت است که توجهش به تعهدات مرتبط با واردات، حفظ نقدینگی و امن بودن آن ذخایر است. دوباره تأکید می‌کنم که تصمیم‌گیری

تصمیم‌گیری عجولانه در مورد تغییر در ذخایر ارزی کشور از یورو به دلار غلط است و نباید بدون ملاحظه تعهدات واردات و عواملی، نظیر امنیت، نقدینگی و سودآوری بیشتر، تصمیم گرفت

عجولانه در مورد تغییر در ذخایر ارزی کشور از یورو به دلار غلط است و نباید بدون ملاحظه تعهدات واردات و عواملی، نظیر امنیت، نقدینگی و سودآوری بیشتر، تصمیم‌گیری کرد. یکی از نکات دیگر، سودآوری بیشتر است. زمانی که ذخایر ارزی کشور به یک نوع ارز، مثلاً ین، نگهداری می‌شود، سودش در دنیا صفر است. ممکن است ارز کشور مثلاً به طلا نگه داشته شود که سودآوری بسیار ضعیفی دارد و اگر قرار بر سپرده‌گذاری طلا در نقطه دیگری از دنیا باشد، سود بسیار اندکی حاصل می‌شود. اگر ارز موجود در کشور به دلار نگه داشته شود، ممکن است دلار در یک مقطعی به سودآوری بالایی برسد یا در مقطعی سودآوری کمی داشته باشد. بنابراین از نگاه بانک مرکزی، باید ترکیب ذخایر ارزی کشور به نوعی تغییر یابد که از سودآوری لازم برخوردار باشد. متأسفانه وقتی عزیزی که اطلاعاتی در مورد مسائل ارزی کشور ندارند، در مورد مسائل ارزی کشور تصمیم می‌گیرند، به محض اینکه یورو ضعیف می‌شود، می‌گویند چقدر ضرر کرده‌ایم، در حالی که اگر افراد آگاهی باشند، به طور قطع ترکیب سبد ارزی کشور را به نحوی می‌چینند که با تغییر در نرخ برخی ارزها در دنیا، ناراحت یا خوشحال نشوند. رئیس کل بانک مرکزی و هر مقام دیگری نباید از بالا یا پایین رفتن نرخ ارزی در دنیا یا اینکه ذخایر را تبدیل به ارز دیگری کرده است، خوشحال یا ناراحت شود، زیرا اگر در مقطعی سود کرده است، ممکن است در مقطع زمانی دیگری، از این تغییر در ترکیب ذخایر ضرر کند. اگر هر گونه تغییر در ترکیب ذخایر ارزی کشور روی روش و اصول پیش رود، هیچ‌گاه نباید از بالا یا پایین رفتن نرخ ارزی بشدت ناراحت شویم، زیرا ترکیب ذخایر ارزی کشور بر اساس مدیریت و سناریوسازی حفظ شده است. اگر کسی ادعا داشته باشد که اگر ما امروز ذخایر را به دلار تبدیل کنیم، بهتر است، این هم غلط است، زیرا اگر فردی پیشگو باشد، می‌تواند چنین ادعایی داشته باشد. اگر همه می‌دانستند که دلار برای آینده اقتصاد دنیا بهتر و سودده‌تر است، به طور قطع تبدیل ذخایر خود را به دلار انجام می‌دادند

تا نسبت به سایر ارزها سودآورتر باشد. اعلام موضوع تغییر در ترکیب ذخایر ارزی کشور با توجه به سقوط بی‌سابقه قیمت یورو از سوی مقامات ارزی و مقامات بانک مرکزی، بعید به نظر می‌رسد، زیرا این تغییر باید بر اساس سیاست‌های خاص و سناریوسازی ذخایر صورت گیرد.

■ در مورد راه‌اندازی صندوق توسعه ملی، بسیاری از افراد دغدغه‌هایی از جنس نحوه هزینه‌کرد منابع حساب ذخیره ارزی توسط دولت دارند. ساختار این صندوق باید به چه صورت باشد تا این نگرانی‌ها را پوشش دهد؟

به دلیل اینکه هیئت امنای حساب ذخیره ارزی در دو سال اخیر تشکیل نشد و اگر هم تشکیل شد، در چارچوب کمیسیون اقتصادی بوده است، این دغدغه‌ها وجود دارد. واقعیت این است که مصارف در مواردی نبوده است که فلسفه اولیه ایجاد حساب ذخیره ارزی را دنبال کند. البته به دلیل بحران‌های متعددی که در کشور به لحاظ تحریم‌ها وجود داشت، یک‌سری مصارف از این حساب صورت گرفت که مصرف‌کنندگان آن، عمدتاً دولتی‌ها بودند. در حالی که فلسفه حساب ذخیره ارزی استفاده بخش خصوصی از این منابع بود که در مواردی گریزناپذیر بوده است. بخشی نیز برای جبران کمبود بودجه دولت مصرف شد. بنابراین اگر بخواهیم نگاه درستی به صندوق توسعه ملی داشته باشیم، این است که بیشترین مصرف را بخش خصوصی از این حساب داشته باشد.

■ درست است که گفته می‌شود در اساسنامه این صندوق قرار است بخش خصوصی هم حضور داشته باشد، ولی اعضای هیئت مؤسس، دولتی هستند.

ابتدا باید دید با توجه به اینکه قیمت نفت هم‌اکنون ۷۰ دلار است، آیا این صندوق ورودی خواهد داشت. اگر ورودی داشته باشد، می‌توان روی شیوه مصارف آن بحث کرد ولی اگر ورودی زیادی نداشته باشد، تصمیم‌گیری راجع به آن چندان مهم نیست. صندوق توسعه ملی ممکن است با توجه به قیمت نفت امسال ورودی چندانی نداشته باشد.

■ اما اساسنامه‌ای که نوشته می‌شود، خود خط و مشی این صندوق را مشخص می‌کند؟

بله. روز اول نیز که حساب ذخیره ارزی ایجاد شد، گفتند اگر پیش‌بینی قیمت نفت در بودجه کمتر از قیمت واقعی بود، مازاد آن به حساب ذخیره واریز شود. هم‌اکنون پیش‌بینی قیمت نفت در بودجه نزدیک به قیمت واقعی است. اول باید دید در این صندوق پولی واریز می‌شود که بتوان از آن بهره‌برداری کرد؟ ■